

O ŽIVOTOCH SVÄTÝCH A ZMYSLE PÍSANIA BIOGRAFIÍ

(z hľadiska filozofie jogy)

Mgr. Milan Šišmiš*

*Ty pýtaš sa, brat môj, kde nájsť Pravdu?
Je všade, je vo mne, je nebo nekonečné,
ale kto nedokáže jemne rozoznávať, ju nenachádza,
nechápe, tápe, ďalej márne zháňa
stromček ukrytý v lesnej mládzi.
Kto nenačúva, nezačuje jej jemný hlas.
Nehľadaj v knihách – je nepostihnuteľná slovami,
skutočná Pravda ozýva sa z tvojho vlastného vnútra.*

Svámi Brahmánanda

Koncom septembra 2011 sa v Bratislave uskutočnila česko-slovensko-francúzska konferencia na tému *Ako historici píšu biografie*. Podujatie organizoval Historický ústav Slovenskej akadémie vied, Ústav historických vied Českej akadémie vied a ich francúzski partneri. Podujatie ma inšpirovalo k napísaniu tohto príspevku.

OSOBNOSTI

Pri úvahách o biografických výskumoch sa z času načas vraciame k otázke, kto by mal byť ich predmetom. Rád by som predstavil či interpretoval pohľad na osobnosti z hľadiska niektorých východných filozofií – védanty, advaity, resp. filozofie jogy.

Pataňdžali (2. storočie pred n. l.) a celý rad ďalších predstaviteľov tejto filozofickej školy vnímajú vesmír ako jeden organický, harmonický celok. Človek je jeho súčasťou a z tohto pohľadu je vnímaný ako forma energie, bytosť, ktorá túto energiu prejavuje a dokáže s ňou vedome pracovať, akumulovať ju a usmerňovať (na rozdiel od iných živých bytostí).

Rozdiely medzi ľuďmi, ich vlastnosťami a prejavmi vyplývajú z toho, koľko tejto energie majú, ako s ňou vedia nárať a ako ju aj reálne využívajú. „*Jogíni učia,*“ píše svámi Vivékánanda, „*že najvyšším druhom energie v ľudskom tele je sila zvaná ódžas. Tento ódžas treba ukladať v mozgu, čím viac ho človek má, tým je mocnejší, bystrejší a duchovne vyspelejší. Jeden dokáže krásnym jazykom vyjadrovať nádherné myšlienky, nedokáže však pôsobiť na ľudí. Iný svoje myšlienky možno nedokáže tak kvetnato vyjadrovať, napriek tomu dokáže jeho slová uchvátiť: každý jeho pohyb vyžaruje zvláštnu moc. A to je sila ódžasu.*“¹

* Slovenská národná knižnica, Národný biografický ústav, Martin
e-mail: milan.sismis@snk.sk

Vivékánanda dodáva, že túto silu (charizmu) má v sebe každý, niekto ju však prejavuje menej, iný viac.

VÝZNAMNÉ ČI SKÔR VPLYVNÉ OSOBNOSTI

„*Iste ste si už niekedy všimli,*“ píše Vivékánanda na inom mieste, „*akú nákazlivú moc má nadšenie niektorých jedincov. Ľudia, ktorí hýbu dejinami sveta a sú obdarení obrovskou vôľou, dokážu privádzať svoju pránu [životnú energiu] do stavu vysokých vibrácií, ktoré majú takú moc, že sú schopné v okamihu pritiahnúť a ovplyvniť celé davu tak, že polovica sveta myslí rovnako ako nositelia týchto vibrácií. Veľkí proroci mali úžasnú vládu nad svojou pránou, ktorá im prepožičiavala obrovskú silu vôle. ... Z tejto kontroly pochádzajú všetky prejavy sily (životnej energie, prány).*“²

Pataňdžaliho *Jogasútry*, systemizujúce filozofiu jogy, vznikli v období 200 – 150 pred n. l. Vychádzajú z véd, jedných z najstarších písomných pamiatok ľudstva (predpokladá sa, že vznikli pred 3 až 8 tisíc rokmi, dovtedy boli tradované). Zatiaľ posledné (české) vydanie *Jogasútier* nám v roku 2006 sprístupnil indický učiteľ jogy svámi Mahéšvaránanda.

Jogíni rozvinuli techniky umožňujúce čo najefektívnejšie pracovať s pránou prechádzajúcou ľudským telom (na všetkých jeho úrovniach – fyzickej, pránickej, mentálnej, intelektuálnej, kauzálnnej), a to s využitím rozličných techník (relaxácia, telesné cvičenia, dychové cvičenia – pránajama, koncentračné a meditačné techniky, špeciálne očistné techniky – hathajogové krije a pod.).

Významný vplyv pritom pripisovali a pripisujú aj strave (mala byť lakto-vegetariánska) a stravovaniu (pôstom).³ Mnohé z týchto techník sú známe a používali sa aj v našom prostredí, najmä v prostredí reholí, pustovní, pretože si vyžadujú istú disciplínu. Aj preto vyšlo nemalo významných osobností práve z týchto (duchovných) prostredí.

Swami Vivékánanda (1863 – 1902) ako prvý významne spopularizoval filozofiu jogu a védanty na Západe. Svoje „turné“ začal v roku 1893 v Chicagu. Jeho myšlienky oslovili známeho francúzskeho spisovateľa Romaina Rollanda, ktorý napísal jeho životopis (*La Vie de Vivekananda et l'Évangile universel*, 1930) aj životopis jeho učiteľa Rámakríšnu. Obidva zakrátko vyšli aj v Československu – pod názvom *Mystický a činný život dnešnej Indie* (Praha 1931, novšie v roku 1995).

SVETSKÉ A DUCHOVNÉ OSOBNOSTI

Duchovnosť možno vnímať ako čistotu – čistotu telesnú (vonkajšiu i vnútornú) i čistotu v myslení a konaní. Ľudský organizmus sa prirodzene „zanáša“, opotrebuje a pokiaľ sa nečistí, začne chradnúť a mnohé jeho funkcie sa narušia (môžu vzniknúť rozličné zdravotné dysfunkcie, psychické poruchy), prípadne úplne zlyhajú (človek môže zomrieť). Fungovanie tela či presnejšie mysle sa prirodzene prejavuje aj na vonkajšom správaní, reakciách a konaní človeka.⁴ Veľký vplyv na to má aj spoločnosť, prostredie, v ktorom sa človek pohybuje.

Ľudia pôsobili a pôsobia v rôznych prostrediach. Rozdiel medzi nimi, medzi tzv. svetskými a duchovnými osobnosťami, závisí od toho, ako tieto prostredia reflektujú, ako svoju energiu využívajú, na čo ju orientujú. Duchovne založené či hľadajúce osobnosti sa ju usilujú vedome usmerňovať nie na sebecké (nielen na seba, svoje rodiny či okruh najbližších priateľov), ale na všeobecne prospešné ciele – zameriavajú sa na pomoc druhým (bez rozdielu), ľudstvu, „stvorenstvu“ ako takému.

Aj preto sa často vzdávajú osobného majetku, v mnohých prípadoch tiež rodín, klasického rodinného života (za príbuzných považujú všetkých) a niekedy i priameho pôsobenia v spoločnosti (žijú skôr v ústraní – v kláštorech, ášramoch, pustovniach).

MIMORIADNE DUCHOVNÉ OSOBNOSTI

Poslaním a zmyslom života týchto ľudí je pomáhať (bezprostredne či na diaľku, mentálne), ich záujem je vedomie spolupatričnosti, totožnosti všetkého a všetkých, „božskej podstaty“ všetkého. „Len výnimočným, vznešeným osobnostiam je povedomie o vlastnej božskej podstate dané. Zasväcujú život Bohu a Boh žiari zo všetkého ich konania a bytia. Kresťania ich uctievali ako svätcov. I vo východných kultúrach sú muži a ženy, ktorí oddaní Bohu zvestujú ľuďom posolstvo božej lásky. Aj oni sú považovaní za svätých. Napriek tomu je v poňatí Východu a Západu rozdiel. Na Západe sú božské osobnosti prehlasované za sväte až po smrti – na Východe sú uctievané už za života.“⁵

Pre väčšinu ľudí je „sebaspoznávanie“, odhaľovanie vlastnej podstaty proces, ktorý si vyžaduje odhodlanie, úsilie a odriekanie. Ako uvádza svami Mahéšvaránanda, tí, ktorí dosiahli najvyšší stupeň vedomia usilovným cvičením (pod vedením svojich majstrov), sa nazývajú jogíni. Tí, ktorí sa s rozvinutým vedomím už narodili, sú vo východných kultúrach označovaní a uctievaní ako mahájogsiddhovia – „veľkí dokonali, dokonale zjednotení“.⁶ Jedni (v procese poznávania) i druhí (už od príchodu na svet) prejavujú tzv. siddhi – mimoriadne schopnosti, napr. schopnosť nepocitovať hlad a smäd, počuť a vidieť na diaľku, liečiť, ovplyvňovať počasie, byť súčasne na viacerých miestach, vidieť minulosť a predvídať budúcnosť a pod. (podľa jogovej literatúry je ich celkovo 24).⁷

Ľudia, ktorí plne rozvinuli spomínané schopnosti, sú zriedkavými zjavmi. Svet však, uvádza svami Vivékánanda, nikdy nie je bez nich. V dejinách ľudstva ich bolo veľa, prichádzali a pôsobili v rôznych častiach sveta. Nešlo teda len o jednotlivcov, ako by sa mohlo zdať. „Mnohí ľudia si myslia,“ uvádza svami Mádhavánanda, „že len Ježiš bol synom božím. Iní [u hinduistov] veria, že synom božím bol len Krišna. Ďalší [tiež hinduisti] sú presvedčení, že jediným božským avatárom bol Ráma. Všetko to sú predstavy obmedzujúce Boha. Boh je neobmedzený a neobmedzený je počet jeho ľudských inkarnácií.“⁸ Pri opisovaní tejto situácie sa často používa príklad ohňa (ako prejavu energie). Keď oheň planie na jednom mieste, znamená to, že nemôže vzplanúť inde?

Mnohé z týchto osobností boli známe, preslávili sa, stali sa zakladateľmi veľkých náboženstiev (Kristus, Budha, Mohamed...), mnohé pôsobili len regionálne.

AKO PÍSAŤ (ICH) ŽIVOTOPISY

Písať životopis akéhokoľvek človeka je zložitý. Čo o ňom vieme, čo vieme o svojich najbližších, sami o sebe? Do akej miery môžeme kohokoľvek hodnotiť, posudzovať? Ako môžeme s takouto nedokonalou „výbavou“ pristúpiť k tvorbe akýchkoľvek biografii, najmä osobností, ktoré žili mimo nášho prostredia či v dávnej minulosti a my máme o nich len sprostredkované informácie?

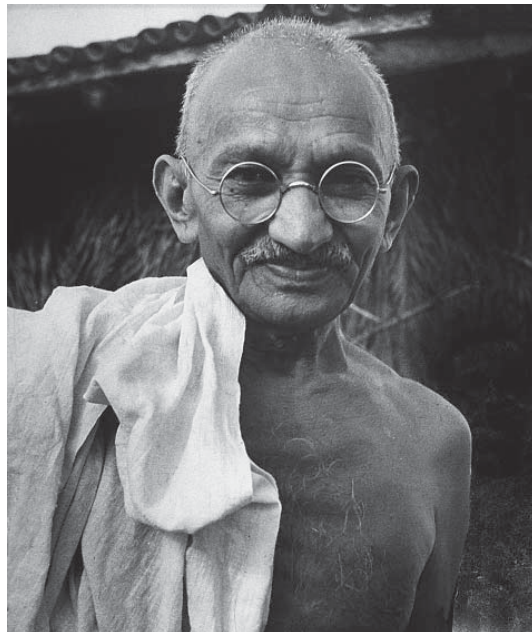
Gándhího filmový životopisec Richard Attenborough pri hľadaní odpovedí na podobné otázky dospel k tomuto názoru (stal sa aj mottom jeho legendárneho filmu *Gándhí*, 1982): „Život žiadneho človeka nemožno vtisnúť do jedného rozprávania. Neexistuje spôsob, ako určiť závažnosť jedného každého roku, zahrnúť každú udalosť, každého človeka, ktorý pomáhal tvoriť beh života. Je však možné zachovať vernosť ducha v popisovaní deja a snažiť sa nájsť cestu k ľudskému srdcu.“

Okrem tohto filmu jestvuje, samozrejme, mnoho príkladov (vzorov?) spracovania či stvárnenia životopisov významných osobností, ako aj výnimočných duchovných osobností. K najcenejším nepochybne patria ich autobiografie a potom diela písané ich blízkymi spolupracovníkmi (žiakmi), teda životopisy vychádzajúce predovšetkým z autopsie. Ak vynecháme tie najstaršie, indické historické epy (heroické biografie, dynastické ságy) Mahábháratu⁹ a Rámajánu,¹⁰ biblické životopisy či životopisy kresťanských svätcov (z nášho prostredia napr. legendy o svätom Cyrilovi a Metodovi,¹¹ Svoradovi a Benediktovi¹²), z tých modernejších môžeme siahnuť napríklad po populárnej autobiografii svámího Joganandu¹³ či životopise Maháprabhudžího.

Všimnime si posledné zo spomenutých diel – biografii radžastanského svätca Maháprabhudžího (1828 – 1965).¹⁴ Išlo o človeka, ktorý udivuje už tým, že sa dožil 135 rokov (hoci z Indie je známych mnoho zmienok o dlhovekých a aj z nášho prostredia sú známe prípady ľudí, ktorí sa dožili vyše 100 rokov, predsa len neboli také časté a aj dnes vzbudzujú náš obdiv a vyvolávajú otázky, ako sa k tomuto veku dopracovali).

Swami Jogananda (1893 – 1952), pôsobiaci zväčša v USA, je považovaný za prvého jogína, ktorý vydal vlastný životopis (*Autobiography of a Yogi*, 1946). Venoval ho pamiatke amerického „svätca“ – botanika Luthera Burbanka. Toto populárne dielo vyšlo dosiaľ asi v 25 jazykoch. Českým a slovenským čitateľom ho sprístupnil hindológ Dušan Zbaviteľ (*Jógananda, Paramhansa. Životopis jogína*. Praha 2003).

Príklad Gándhího (1869 – 1948), hlásateľa nenásíli a duchovného otca indickej nezávislosti, inšpiroval milióny ľudí. S jeho autobiografickým „experimentom s pravdou“ sa slovenskí čitatelia mohli zoznámiť v roku 1989 v preklade Anny Rácovej (*Mohandás Karamčand. Môj experiment s pravdou*).

Maháprabhudží sa narodil v púšti, v radžastanskom „mestečku“ Hari Vásiní a v tejto oblasti prežil prakticky celý svoj život. Hoci nemal záujem o publicitu, zvesti o ňom kolovali po celej koloniálnej a neskôr samostatnej Indii a ľudia, ktorí za ním prichádzali a žiadali o pomoc, pochádzali z rôznych oblastí, sociálnych (kást) a náboženských prostredí – boli medzi nimi ateisti aj veriaci (hinduisti, moslimovia, kresťania, sikhovia, príslušníci miestnych siekt a pod.). Ich pôvod ho nezaujímali: „*Nie je dôležité pochádzať, ale dochádzať, dochádzať k Pravde.*“ Stretol sa s ním napríklad aj Gándhí, ktorému vyložil minulosť a predpovedal úspešné zavŕšenie jeho politických úsilí (samostatnosť Indie).

V knihe sú opísané udalosti z Maháprabhudžího života, zo života jeho majstrov i niektorých jeho nasledovníkov (vrátane samotného autora, jeho žiaka Mádhavánandu, 1923 – 2003), ako aj prejavy ich mimoriadnych schopností, „zázraky“, nie nepodobné tým, aké sa spomínajú v novozákonných príbehoch či životopisoch iných svätcov. „*Nazbieral som také množstvo výpovedí o Majstrových zázračných skutkoch,*“ píše autor diela, „*že ich táto kniha nebola schopná pojať.*“¹⁵

Z akých zdrojov čerpal (mal možnosť čerpať), aké heuristické metódy používal? Išlo o prostriedky používané aj v iných, podobných prácach (v tomto prípade najmä tie z kategórie tzv. oral history), azda s výnimkou jedinej: „*Na prvom mieste som do knihy včlenil informácie, ktorých sa mi dostalo priamo od Maháprabhudžího,*“ píše svami Mádhavánanda. „*Samozrejme, prinášam vlastné svedectvá o tom, čo som v jeho prítomnosti zažil a videl. Ďalej rozprávam príhody a príbehy, ktoré mi povedali očití svedkovia. ... Dátumy udalostí a mená účastníkov som si overoval, aby som podal, čo najautentickejšiu správu. ... Nakoniec odovzdávam čitateľom to, čo mi bolo zjavené v meditácii.*“¹⁶

NEZVYČAJNÁ VÝSKUMNÁ TECHNIKA?

Našincina môže prekvapiť posledná informácia. Čo vieme o intuícii, meditácii (kontemplácii), zjaveniach...? Vieme, že meditácia je istý (energetický) stav nášho vedomia, stav maximálneho upokojenia tzv. vrtti (myšlienkových vln), vlastne stav bez nich. Techniky vstupu do tohto stavu sú dostatočne prepracované.¹⁷ U nás sa používali a zda používajú najmä v prostredí reholí. Tam i vo východných kultúrach sa meditácia používala a používa aj ako regulárna výskumná technika – pri hľadaní odpovedí na najrôznejšie otázky.

Pripomeňme si napríklad správu o spôsobe, akým Sv. Konštantín Filozof hľadal tvary hlaholského písma pre Slovanov: „... Filozof odišiel a podľa starej obyčaje oddal sa modlitbe aj s inými pomocníkmi. Čoskoro potom sa mu zjavil Boh, ktorý vypočúva modlitby svojich služobníkov, a hneď zložil písmená a začal písať slová evanjelia...“¹⁸

Je veľa zmienok aj o „zjaveniach“ životopisných údajov. V úvode *Rámájany* čítame túto pasáž: „Válmiki, sa ponoril do jogickej meditácie a v nej zazrel silou svojho vnútorného zraku všetko, čo musel Ráma prežiť, celý jeho príbeh so všetkými podrobnosťami, o ktorých mu ani Ná-rada nerozpráva. (... Nelenil a hneď sa pustil do diela. V šestnástslabičných veršoch zložil pieseň, ktorej dal meno *Rámájana*...“¹⁹

Aj u nás sú známe biblické životopisné rozprávania, písané na základe videní, zjavení (príbehy z Kristovho života), prvýkrát vydané v roku 1949 na podnet pápeža Pia XII.²⁰

Ťažké, vlastne nemožné je hodnotiť tento spôsob poznávania, „zberu informácií“ pre toho, kto ho nepoužíva, resp. kto ho sám nezvládol. V životopisoch duchovných osobností (kresťanských i východných) sa však spomína často.

O ZMYSLE PÍSANIA/ČÍTANIA ŽIVOTOPISOV

Pataňdžali, pokladaný tiež za zakladateľa psychológie, a ďalší predstavitelia filozofie védanty hovoria o poznatkoch skutočných a neskutočných. Intelektuálne poznávanie, poznávanie vychádzajúce zvonka (nie z vlastného vnútra), teda aj z kníh, radia do kategórie poznávania nepriameho, neskutočného.²¹ A predsa tento spôsob nezatrucujú. Naopak, čítanie (aj písanie) životopisov odporúčajú ako jednu z techník, ktorá môže viesť k duchovnému rozvoju (pokiaľ v čitateľovi nevytvára negatívne vrtti – myšlienky).²²

„Životopisy svätcov sú ukazovateľmi na ceste k Nekončnosti. Ich učenie a skutky odhaľujú Božskú Pravdu a sú nedocenenými ukazovateľmi pre duchovne hľadajúcich. Zmyslom ľudského života je odkryť rúško, ktoré Pravdu zahaluje, a svätci nás inšpirujú k tomu, aby sme si onen zmysel uvedomili.“²³

Podobne ako duchovne výnimoční muži a ženy, aj naši predkovia (bez rozdielu) sa snažili hľadať Pravdu, šťastie (pre seba i pre nás), nech už cieľ ich snaženia nazveme akokoľvek. Hoci sa vždy nesprávali, resp. nekonali ako „svätci“, ich nespočetné zápasy, prehry a víťazstvá, malé či veľké „zázraky“, drobné či väčšie kroky, ktoré na tejto svojej i večnej ceste ľudstva za poznaním robili, stoja nepochybne za zaznamenanie a môžu nás inšpirovať.²⁴

„Ako začínajúceho vysokoškolačka ma vedelo máločo rozčúliť tak ako debaty s otcom o dejinách. Kacírsky ich odmietal a svoju nevieru v ich existenciu neopieral pritom o nijaké scestné teórie, ktoré kdesi vyčítal, ale o čosi, čo by sa dalo nazvať ľudskou logikou: »Keď sme pred prvou vojnou boli mladí tovariši u Rybníčka,« hovoril, »Miklós Figura sa chcel osamostatniť. Napísal si teda do rodiska žiadosť o zaslanie rodného listu. Odtiaľ mu odpovedali, že podľa všetkého sa u nich nenarodil, pretože ho nevedia nájsť v matrike. Pozri, ak sa vtedy nedalo zistiť, že sa ktosi ani nie pred tridsiatimi rokmi narodil v nejakej dedine,« otec urobil významnú pomlčku, »ako môžeme vedieť, čo sa stalo pred tristo či päťsto rokmi?«

Jeho rúhavé presvedčenie, že aj dejiny sú len ďalšie panské huncútstvo, hlboko urážalo moju neochvejnú vieru vo vedu a vedecký výskum. (To som ešte netušil, koľko rás sa na rozkaz príslušných vládnucich kniežat prepisoval povedzme Nestorov Ruský letopis.) Históriu som úprimne považoval za »magistru vitae« a ani na chvíľu som nezapochyboval o tom, že narodenie bezvýznamného hodinára sa nemôže porovnávať s tatárskym vpádom či, nedajbože, s obdobím tridsaťročnej vojny. Tie sú navyše doložené podrobnou dokumentáciou, archeologickým výskumom a kadečím iným. Zdalo sa mi prirodzené, že identita drobných bezmenných ľudí musí ustúpiť majestátnemu obrazu historickej epochy, ktorú svojou mravčou prácou spoluvytvárali, no mali v nej miesto len ako anonymná tehlička v impozantnej stavbe.

Na to, aby som si uvedomil, že aj títo nenápadní mravčekovia majú nárok na historickú existenciu, muselo mi odísť do nenávratna zopár blízkych. Až potom som pochopil a precítil, že každý, aj ten najmenší človečik, žije ďalej, kým má miesto v našom srdci a v našej pamäti.“

Kornel Földvári: *Zaludňovanie dejín* (predhovor k práci Juraja Linzbotha *Prešporský kaleidoskop*, vydanej v roku 2007 v Bratislave), s. 5

„Nie je ľahké vysvetliť ľuďom, že to, čo čítajú v mnohých nádherných knihách, nie je pravda. Knihy píše dve skupiny ľudí. Jedni sú tí, ktorí majú skutočné poznanie. Druhí sú čisto intelektuáli. Knihy, ktoré sú písané len intelektom, na úrovni psychiky, neriešia náš účel. Skutočné dokumenty sú tie knihy, ktoré píše osvietené duše. Problémom je, že skutočne osvietené duše zvyčajne nemajú potrebu písať. Ich myšlienky preto zvyčajne zbierajú ich žiaci, ktorí však vnášajú do nich i niečo vlastné, podávajú veci tak, ako im oni rozumejú.“

Svámí Mahéšvaránanda, magnetofónový záznam z prednášky z 90. rokov v Ostrave

Studňa v Džalúre

„Šrí Dėvpuridži síce prestal verejne učiť, ale neuzatváral sa pred ľuďmi a pomohol každému, kto sa na neho obrátil s prosbou o pomoc. Podobne ako strom dáva tieň každému, kto si podeľ sadne, ako si dážd nevyberá pole, na ktoré by chcel dopadnúť, ale zavlažuje celú zem, ako sa z bystriny môže napiť každý, kto má smäd, tak i svätci rozosievajú dobrodenie bez výberu. Sú tu pre všetkých, slúžia celému svetu, všetkému. Svätci sú najväčším darom, aký si ľudstvo môže priať. Očistujú svet a v Indii sa hovorí, že i vietor, ktorý letel okolo svätcovho príbytku, roznáša mier.

Raz prišla za Dėvpuridžim skupina prosiacich z dediny Džalúr. Boli ukrutne suchá. Radžastan je krajinou púšte a suchá trýznia jeho obyvateľov niekoľkokrát po dobu jednej ľudskej generácie. Stáva sa, že na niektorých miestach nespadne po niekoľko rokov ani kvapka dažďa. V džalúrskom kraji ubúdali z hĺbín pôdy posledné zbytky vody. V studniach nezostalo nič, len blato presýtené soľou. Ľudia i zvieratá trpeli smädom.

»Majstre, ste naša posledná záchrana! Len vy nám môžete pomôcť, aby sme všetci biedne nepomreli,« prosili zúfale dedinčania.

Šrí Dėvpuridži sa ešte toho dňa vydal do Džalúru v sprievode svojich psov a hadov. Na námestí si sadol pod strom, aby si chvíľu odpočinul po únavnej ceste. Celá dedina ho prišla privítať.

»Majstre drahý, akí sme vám len vďační, že ste prišli! Čo pre vás môžeme urobiť?«

»Zavolali ste si ma nie preto, aby ste robili niečo vy pre mňa, ale aby som ja robil niečo pre vás, nie?« zasmial sa Majster. »Ak chcete niečo robiť, prineste čakany a pustite sa do práce.« Potom ukázal mužom, kde majú kopať. Sám vzal krompáč a dal sa do práce prvý.

»Majstre, to predsa nejde!« volali dedinčania. »To sa nesluší, aby sa svätá osoba oháňala krompáčom! Stačí, že nám požehná a vodu určite objavíme!« V skutočnosti väčšina z nich pochybovala, že na kamenistom mieste, ktoré šrí Dėvpuridži naznačil, sa k vode prekopú.

Majster poznal ich skryté pochyby. »Len sa nebojte!« povzbudil ich. »Všetci chlapi, čo majú zdravé ruky a nohy, poriadne kopať! Uvidíte, aká vodička vám tu vytryskne.«

Muži, posilnení jeho slovami, sa pustili do boja s kameňom. Tí silnejší kopali, tí slabší odhadzovali vykopanú zem. Všetci pracovali v dokonalej súhre ako vyvážený organizmus, ktorého každá čiastočka plní presne svoju funkciu. Každý tu bol potrebný. Jeden bez druhého by neboli dokázali to, čo dokázali spoločne. Pracovali neúnavne, ani nespozorovali, ako letí čas, že už je noc a svetlo že nedodáva slnko, ale veľký naoranžovený mesiac. A keď z bledého úsvitu vzišiel jasný deň, narazili na vodu. Bola čistá, priehľadná, chladivá a neobyčajne dobrá.

Obyvatelia púšte si vodu cenia celkom inak, ako napríklad Európania. V Európe som počúval zakaždým, keď pršalo: »Bože, to je počasie! Zase prší!« Spomínal som na svojich krajanov, ktorí by za pár kvapiek dažďa obetovali všetok svoj majetok.

Keď sa studňa v Džalúre naplnila až po okraj čistou vodou, prepukla celá obec v jasot. »Šrí Dėvpuridži kí džaja!« Nech žije šrí Dėvpuridži.

Studňa je tu dodnes. Dodnes sem na kraj dediny pod rozložitý banjánový strom chodia ženy pre vodu. Studňa nevysychá, ani keď sú tie najhoršie suchá. Je tu ako symbol života v púšti. Dedinčania ju ukazujú každému, kto príde do Džalúru, a rozprávajú o šrí Dėvpuridžim zázrakoch.“

Úryvok z auto/biografie svámího Mádhavánandu *Líla Amrit*, Martin 1995, s. 54 – 55

POZNÁMKY

- VIVĚKÁNANDA, svámí. *Čtyři knihy o józe*. Práslavice : Fontána Esoterica, 2006, s. 43 – 44.
- Ref. 1, s. 32.
- Viac napríklad MAHÉŠVARÁNANDA, Paramhans svámí: *Systém Joga v dennom živote*. Wien : Ibero Verlag/EUP, 2000, 448 s. ISBN 3-85052-002-1 (2. vyd. Praha : Mladá fronta, 2006).
- K týmto prejavom pozri viac *Patañđžalího Jógasútry. První díl: Samádhi-páda*. Komentoval Paramhans svámí Mahéšvaránanda. Strílky : DNIM import – export s.r.o., 2006, ISBN 80-903200-1-5, 216 s.
- MAHÉŠVARÁNANDA, Paramhans šrí svámí. Úvodní slovo. In MÁDHAVÁNANDA, Paramhans svámí. *Líla Amrit. Život božského mistra Šrí Maháprabhudžího*. Z anglické verze převedla do češtiny Milena Hübschmannová. Martin : Vydavatelstvo Mahéšvaránanda Joga v dennom živote, 1995 (2. vyd. Praha : Mladá fronta 2009), s. 11.
- MAHÉŠVARÁNANDA, ref. 5, s. 12.
- Pozri napr. MÁDHAVÁNANDA, ref. 5, s. 35 – 36.
- MÁDHAVÁNANDA, Paramhans svámí: *Předmluva*. In MÁDHAVÁNANDA, ref. 5, s. 16.
- Pozri napr. *Mahábháráta. Největší duchovní epos všech dob*. Převyprávěl Krišna Dharma. The Bhaktivedanta Book Trust International, 2002, 986 s. ISBN 91-7149-456-1.
- Rámájana. Podle Válmíkiho sanskrtského textu převyprávěl Dušan Zbavítel*. Praha : Argo, 2000, 216 s. ISBN 80-7203-264-X.
- Pozri napríklad *Život Konštantína Cyrila a život Metoda*. Podľa staroslovienského textu a iných prekladov spracoval Štefan Vragaš. Martin : Matica slovenská, 1994, 99 s.; tiež *Velkomoravské legendy a povesti*. Zostavil, preložil, štúdiu a poznámky napísal Peter Rakoš. Bratislava : Tatran, 1990 (tam tiež legendy o životoch ďalších svätých).
- Život svätých pustovníkov Svorada vyznávača a Benedikta mučeníka. In MARSINA, Richard. *Legendy stredovekého Slovenska*. Bud-

merice : Rak, 1997, s. 35 – 43 (tam aj životopisy, legendy o ďalších uhorských svätých).

- JÓGANANDA, Paramhansa. *Životopis jógína*. Preklad: Dušan Zbavítel. Praha : Aquamatin & Fontána, 2003, 403 s. ISBN: 80-7336-134-5.
- MÁDHAVÁNANDA, ref. 5.
- MÁDHAVÁNANDA, ref. 5, s. 16.
- MÁDHAVÁNANDA, ref. 5, s. 15 – 16.
- Pozri napr. MAHÉŠVARÁNANDA, ref. 3, s. 325 – 349 (Meditácia sebaspytovaním, diely 1 – 8); tiež MAHÉŠVARÁNANDA, Paramhansa svámí. *Skryté síly v člověku. Čakry a kundalíní*. Praha : Mladá fronta, 2004 (na viacerých miestach); tiež zaujímavé dielo opisujúce osobné skúsenosti s technikou meditácie GATTANI, P. D. *Božské vnemy*. Martin : Vydavateľstvo Mahéšvaránanda – Joga v dennom živote, 2003, 106 s. ISBN 80-967331-5-X.
- Život Konštantína Cyrila a život Metoda*. Podľa staroslovienského textu a iných prekladov spracoval Štefan Vragaš. Martin : Matica slovenská, 1994, s. 60.
- Rámájana. Podle Válmíkiho sanskrtského textu převyprávěl Dušan Zbavítel*. Praha : Argo, 2000, s. 10.
- VALTORTA, Mária. *Evanjelium, ako mi bolo odhalené*. Z talianskeho originálu preložila Margita Ravingerová. Bratislava : Jacobs Light Communication, 2008 – 2011 (10 zväzkov). Dostupné sú aj staršie výbery v češtine *Život pána Ježíše podle Marie Valtorty*. Vybral a preložil František Press. Brno : Mariánské nakladatelství, 1995, 432 s. ISBN 80-901553-4-0, podobne *Život Panny Marie*.
- Patañđžalího Jógasútry*, ref. 4, s. 47, 184.
- Pozri napríklad MAHÉŠVARÁNANDA, *Skryté síly v člověku*, ref. 17, s. 125; tiež *Systém Joga v dennom živote*, ref. 3, s. 386.
- MÁDHAVÁNANDA, ref. 5, s. 15.
- K téme pozri aj POLTIKOVIČ, Viliam. *Touha po absolutnu. Svätí muži Indie*. Praha : Mladá fronta, 2003, 213 s. ISBN 80-204-1063-5; tiež jeho filmy (<http://www.csfd.cz/tvurce/32487-viliam.poltikovic/>), pozri aj <http://www.swamiji.tv>.